

Täysistunto

Perjantai 3.4.2020 klo 15.59—17.35

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrittäjien työttömyysturva-oikeuden väliaikaisesta järjestämisestä

Hallituksen esitys HE 35/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 4/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.16 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan yrittäjällä olisi oikeus työttömyysetuuteen päätoimisen työskentelyn ollessa päättynyt koronan vuoksi tai yritystoiminnasta saadun tulon laskiessa alle 1 089,67 euron kuukaudessa. Oikeus työttömyysturvaan arvioitaisiin työnhakijan oman ilmoituksen ja oman arvion perusteella. Kyseessä on väliaikainen muutos, osa meidän hallituksen laajaa koronapaketia, jolla pyritään pehmentämään epidemian iskua meidän taloudelle. Siihen kuuluu myös se, että yrittäjän työttömyysturva tässä esityksessä olisi käsitteeltään yksinkertaistettu, jotta meidän viranomaiset pystyvät selviämään tästä uudesta tehtävästään, ja sen vastikkeellisuus olisi kevennetty johtuen siitä, että monista vastikkeellisuuden työvälineistä katsotaan, että niitä ei ole tarkoituksenmukaista ottaa käyttöön näin lyhyellä ajalla ja tällaisessa poikkeustilanteessa.

Valiokunta kiittää esityksestä ja pitää sitä erinomaisena. Valiokunta korostaa omassa mietinnössään kuitenkin viivytyksettömän maksatuksen turvaamista. Tämä edellyttää riittävää työvoimaresurssia sekä TE-toimistoihin että sitten Kelalle, mutta myös byrokratian virtaviivaistamista edelleen, viranomaisten päällekkäisten töiden vähentämistä käsittelyprosessissa. Valiokunta myös painottaa, että koska on kysymys kokonaan uudesta työvälineestä, niin se edellyttää normaaliakin enemmän viestintää ja tiedotusta, jotta varmasti ne, jotka tätä työttömyysturvaa tarvitsevat, siitä myöskin kuulevat ja osaavat sitä hakea, ja muistuttaa, että koska me emme tiedä epidemian etenemisvauhtia vielä tässä vaiheessa, niin on syytä seurata tilannetta ja katsoa, onko nyt arvioitu voimassaoloaika tarkoituksenmukainen.

17.18 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä poikkeuksellinen aika on meille kaikille raskas. Totta kuitenkin on, että tarpeelliset yhteiskuntaa suojelevat toimet vaativat osalta nyt suurempia uhrauksia kuin toisilta. Arjen ja oman taloudellisen tilanteen äkillinen kääntyminen epävarmaksi on raskasta kenelle tahansa. On täysin inhimillistä, että se vaikuttaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2020 vp

hyvinvointiin, mielenterveyteen ja perhesuhteisiin. Tämän voimme nähdä esimerkiksi auttavien puhelimien kasvavista yhteydenottoilastoista.

Monilla yrittäjillä oman taloudellisen epävarmuuden lisäksi mielen päällä ovat omat työntekijät sekä heidän hyvinvointinsa ja ansiotulonsa. Tässä tilanteessa, jossa yrittäjät sulkevat toimintansa ovet suojellakseen yhteiskuntaa, he tekevät suuren uhrauksen. Sen uhrauksen ei tule kasvaa yhtään suuremmaksi kuin se heille nyt jo on. Tämä hallituksen esitys, jolla turvataan nyt väliaikaisesti myös yrittäjille työttömyysturva, on äärettömän tärkeä. Se on tärkeä, jotta vuosien työ ja annettu panostus ei automaattisesti tarkoita konkursseja ja oman kädenjäljen katoamista, jotta apua voisi nyt itse saada.

Tärkeää on myös huomioda kasvava resurssien tarve hakemusten käsittelyssä, jotta luvatut tuet tavoittavat ihmiset aidosti oikeaan aikaan, sillä nyt on se hetki kun meidän on pidettävä huolta tämän maan yrittäjistä, sillä me tarvitsemme heidän panostaan ja rohkeaa asennettaan jatkossakin.

Tällä hallituksen esityksellä me tuomme helpotusta taloudelliseen epävarmuuteen, jolloin poikkeusaikanakin postilaatikosta saapuvat laskut ja ruokaostokset saadaan hoidettua myös yrittäjäperheissä.

17.20 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys yrittäjien työttömyysturvaoikeuden väliaikaisesta järjestämisestä on tarpeellinen ja kannatettava. Olen kuitenkin huolissani, kuinka työ- ja elinkeinotoimistot ja Kansaneläkelaitos selviävät työttömyysetuuksien toimeenpanosta, mihin myöskin valiokunta mietinnössään kiinnitti huomiota.

Tänään iltapäivällä Kansaneläkelaitos piti tiedotustilaisuuden, jossa Kelan pääjohtaja Antilan esittämien arvioiden mukaan uusia työttömyysturvahakemuksia tulee 130 000 lähiviikkoina, minkä lisäksi yleisen asumistuen ja perustoimeentuloturvan hakemusmäärien odotetaan kasvavan kummankin noin 90 000 hakemuksella. Kela siis odottaa hakemusmääriin yhteensä noin 300 000 hakemuksen kasvua lähiviikoille. Työmarkkinatuen maksaminen yrittäjille edellyttää, että henkilö ilmoittautuu työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon, joka antaa yrittäjän selvityksen perusteella työvoimapoliittisen lausunnon oikeudesta työmarkkinatukeen Kelalle. Työmarkkinatukea hakevien yrittäjien lisäksi myös työnhakijoiksi ilmoittautuvien lomautettujen ja työttömien määrä kasvaa koronaepidemian vuoksi nopeasti, mikä lisää TE-toimistojen ja Kelan työmäärää merkittävästi.

Näkisinkin tässä tilanteessa ehdottoman tärkeänä varata TE-toimistoille ja Kelalle riittävät resurssit kasvaneen työmäärän hoitamiseksi, kuten myös valiokunnan puheenjohtaja Kontula äsken totesi. Olisinkin toivonut vastausta hallitukselta siihen, löytyvätkö nämä tarvittavat määrärahat lisäresurssin palkkaamiseen, jotta työnhakijan oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheutonta viivästystä voidaan turvata tässäkin poikkeustilanteessa.

17.22 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Koronaviruksen leviäminen on aiheuttanut poikkeuksellisen vakavan sokin Suomen taloudelle. Erityisen suuresti talouskriisistä ja välttämättömistä rajaustoimista kärsivät yrittäjät, joista valtaosa on jo ajautunut vaikeuksiin. Suomen Yrittäjien gallupin mukaan yli kymmenen hengen yrityksistä jopa 86 prosenttia ilmoitti kohdanneensa vaikeuksia koronaviruksen vuoksi. Lähes joka neljäs kaikista yrittäjistä ilmoitti olevansa jo nyt maksuvaikeuksissa. Päivittäin kuulemme yt-neuvotteluiden käynnistämisestä ja lomautuksista. Päivittäin yrittäjiltä tulee huolestuneita yhteyden-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2020 vp

ottoja. Tämä esitys yrittäjän työttömyysturvasta on äärimmäisen tarpeellinen ja kannatettava.

Yrittäjät ovat suomalaiselle yhteiskunnalle elintärkeitä, emmekä voi kääntää heille selkäämme tilanteessa, jossa he kohtaavat täysin itsestään ja omasta toiminnastaan riippumattomia kohtuuttomia vaikeuksia. Juuri nyt on ehdottoman tärkeää, että yrittäjän ei tarvitse lakkauttaa yritystoimintaansa ollakseen oikeutettu työttömyysturvaan. Vakavuudestaan huolimatta koronavirusi on väliaikainen, emmekä sen vuoksi voi menettää yrittäjiämme. Tällä hetkellä tehdään päätöksiä siitä, autetaanko yrityksiä pysymään toiminnassa tämän kriisin yli vai annetaanko yritysten ajautua konkurssiin. Tämä lakiesitys on erittäin perusteltu, jotta yrityksiä pystytään auttamaan selviytymään. Kuitenkin ensisijaisen tärkeää on auttaa yrityksiä pysymään toiminnassa. Siksi pelkkä työttömyysturva ei riitä yrittäjien auttamiseen, tarvitsemme myös muita toimia. Valtiolle ja muilla julkisilla toimijoilla on tässä suuri rooli. Helpotukset pakollisiin maksuihin auttavat monia yrityksiä ja voisivat pelastaa työpaikkoja. Lisäksi veroihin sekä lainojen maksuun ja korkoihin sekä vuokriin tarvitaan joustoja ja tukea.

Hallituksen esityksessä on listattu toimialoja, joihin koronavirusepidemiasta johtuvat rajoitukset ja suositukset erityisesti vaikuttavat. Kuitenkin on syytä huomata, että esitetty lista ei ole tyhjentävä. Tällä hetkellä lähes kaikilla aloilla kärsitään koronaviruksen seurauksista, myös niillä, joita ei ole hallituksen esittämässä listassa mainittu. Tässä yhteydessä on myös syytä mainita, että vaikka koronavirusi olisi ohi tämän lain päättymisen määräaikaan mennessä, on syytä tarkastella, onko tarvetta tämän lain jatkamiselle. Yrityksen elpyminen voi kestää odotettua kauemmin, vaikka kriisi olisi ohi. Tietysti toivomme, että talous lähtee pyörimään toivotulla tavalla kriisin jälkeen, mutta toipuminen voi kestää, ja tämä tulee ottaa huomioon ja tarkastella tulevaisuudessa, olisiko lain jatkamiselle tarvetta.

Koronavirusi on vaikuttanut yhteiskuntaamme ja talouteemme todella laajasti. Sen pitkäaikaisemmat seuraukset riippuvat vahvasti tällä hetkellä tehdyistä toiminnoista. Minimoimme kriisin vaikutukset parhaiten, kun annamme riittävien tukitoimien avulla yrityksille mahdollisuuden selvitä vaikeiden aikojen yli.

17.25 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Nykyiselläänhän yrittäjä voi pääsääntöisesti saada työttömyysturvaa vain, jos lopettaa yritystoiminnan, mutta tällä esityksellä nyt yrittäjän ei tarvitse lakkauttaa sitä yritystensä. Eli pystyt tienaamaan pikkasen ja pitämään yritys- ja henkilösuhteita voimassa. Sinulla voi olla jotain velvollisuuksia jotain toista yrittäjää kohtaan, ja pystyt tekemään hänelle ne tietyt hommat, vaikka saatkin sitten työttömyysetuutta samaan aikaan.

Moni on joutunut yrittäjäksi ihan ilman omaa haluaan pakon sanelemana, kun on ulkoistettu niitä tehtäviä, missä on aikaisemmin toiminut. Voit olla siivooja tai joku muu, ja sinulle on sanottu, että työt loppuu, ellet ala yrittäjäksi ja hoida niitä sitten itsenäisenä yrittäjänä. Näin on monelle käynyt. Ja nyt kun ajatellaan, että koronan takia joudutaan ravitsemusliikkeet sulkemaan, niin se tuo taas ketjussa monta työttömyyttä. Siellä on karaoken vetäjä, viihdepalveluiden vetäjät, jotka joutuvat koronan takia työttömäksi. Siellä voi olla se siivooja, yksityisyrittäjä, mikä joutuu. On hyvä, että näitä yrityksiä nyt ei tarvitse kokonaan lopettaa, vaan ne pystytään laittamaan pikkasen niin kuin tauolle.

Niin kuin edustaja Keto-Huovinenkin totesi, niin Kela arvioi, että uusia työttömyysturvahakemuksia tulee 130 000 kappaletta lähiaikoina, ja yhteensä Kela odottaa 310 000 hakemuksen kasvua lähiviikoille. Se tarkoittaisi, että Kela tarvitsee sen 1 000 työntekijää kä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2020 vp

sittelemään näitä hakemuksia. No, nyt kun meillä yritykset lomauttavat, irtisanovat, ja monet yritykset ovat vähän niin kuin tyhjäkäynnilläkin, niin siellä tilitoimistossa niin kuin yrityksissäkin on paljon kirjanpitäjiä, joilla väliaikaisesti ei ole töitä, joten nyt olisi Kelalla mahdollisuus työllistää näitä henkilöitä. Heillä on ammattitaitoa kyllä käsitellä pienellä koulutuksella näitä tehtäviä, että sitä kautta nyt Kela nopeasti sitten värväämään näitä.

17.27 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tiedämme, että yrittäjyys kantaa Suomea. Tällä hetkellä kuitenkin monessa yrittäjäperheessä, monen yrityksen työntekijöiden kodeissa on suuri huoli tulevasta. Pandemiatilanne ei ole millään tavalla suomalaisten yrittäjien tai näiden yritysten työntekijöiden syytä, vaan heidän palveluidensa ja tuotteidensa kysynnän lasku johtuu nyt puhtaasti niin Suomessa kuin ympäri maailmaa tehdyistä päätöksistä, joilla pyritään tätä viruksen leviämistä nyt estämään. Tämän vuoksi yhteiskunnan tulee olla tässä tilanteessa erityisen vahvasti yrittäjien tukena, jotta he pystyvät taas yhteiskuntaa kannattelemaan eteenpäin, kun pääsemme palaamaan normaalioloihin.

Tässä mielessä tämä hallituksen esitys on erittäin perusteltu, että ne kaikkein pienimmät yritykset, yrittäjät, jotka ovat muuten vaille työttömyysturvaa ja tilanteessa, jossa heidän yritystoimintansa ajautuisi tämän kaltaiseen tilaan, jossa nyt todella monet suomalaiset yritykset ovat, että kassaan ei enää rahaa mistään tule ja joutuisivat yritystoiminnan lopettamaan, niin nyt tämän sääntelyn myötä sitten yritystoiminta ikään kuin jää odottamaan sitä olojen normalisoitumista. Tämä on nyt erittäin viisas ratkaisu, jonka voimme tässä yrittäjiä tukeaksemme tehdä, jotta yrittäjät voivat jälleen sitten kansakunnan nostaa jaloilleen siinä vaiheessa, kun päästään kriisin jälkeen eteenpäin.

Mutta, arvoisa puhemies, saman huolen jaan, jonka tässä moni edustajakollega on noutanut esille, että kun näitä etuusuushakemuksia on odotettavissa jopa yli 300 000 aivan tähän lähiajoille, niin tämä näiden ripeä käsittely täytyy tavalla tai toisella varmistaa.

17.29 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrittäjien työttömyysturvaoikeuden väliaikaisesta järjestämisestä on erittäin hyvä esitys. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintökin on yksimielinen, ja hallituksen esitys ehdotetaan hyväksyttävän muuttamattomana.

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää poikkeustilanteen vuoksi erittäin tärkeänä, että yrittäjä ei joudu lopettamaan yritystoimintaansa saadakseen työttömyysetuuden. Talouden nopea elpyminen olosuhteiden palattua ennalleen tämän virusepidemian jälkeen edellyttää, että yritykset pääsevät käynnistämään toimintansa ripeästi uudelleen. Valiokunta kannattaa yrittäjien pääsyn helpottamista työttömyysturvan piiriin. Ja niin kuin tiedämme, esitys liittyy valtion vuoden 2020 toiseen lisätalousarviesitykseen ja esityksessä ehdotetaan työttömyysturvalain väliaikaista muuttamista.

Arvoisa puhemies! Olen saanut todella paljon hyvää palautetta yrittäjiltä ja yksinyrittäjiltä siitä, että heidän ahdinkoonsa on saatu jonkinäköistä vastausta, ja haluankin kiittää hallitusta hyvästä esityksestä, mutta eritoten haluan kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajaa ja myös valiokunnan jäseniä, että ollaan saatu käydä hyvä keskustelu valiokunnassa ja tuotua hyvä mietintö tänne eduskunnan käsittelyyn. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Valiokunnan puheenjohtaja Kontula.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2020 vp

17.30 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Äsken esittelin valiokunnan puheenjohtajana, mutta nyt ajattelin valiokunnan ainoana vasemmistoliittolaisena jäsenenä tuoda vielä myös vähän vasemmistolaista näkökulmaa tähän käsittelyyn.

Eli yksinkertainen yrittäjän työttömyysturva, jota Suomessa ei ole koskaan aikaisemmin ollut tässä mittakaavassa, ei ole loistava idea vain ajatellen koronaa, vaan se on loistava idea ihan ylipäättään ajatellen suomalaisen yhteiskunnan kehittämistä eteenpäin ja sosiaaliturvan viemistä lähemmäs sitä tarkoituksenmukaista nykyaikaa. Ja sen takia minä pitäisinkin tärkeänä, että kun meillä nyt on käynnissä koronan seurauksena ikään kuin kokeilu yrittäjien yksinkertaistetusta sosiaaliturvasta, yksinkertaistetusta työttömyysturvasta ilman kaikkia niitä epävarmuuksia ja ennakoimattomuuksia, joita yrittäjien sosiaaliturvaan normaalioloissa liittyy, niin että tästä nyt otetaan talteen se, mitä tästä opittavissa on ajatellen meidän sotu-komiteaa ja mahdollisia muita kehittämisprojekteja.

Toisen huomion toisin vielä esille, mikä nousi valiokunnan asiantuntijakuulemisissa: Nythän meillä syntyy tämän lakiesityksen kautta, hyväksynnän kautta, sellainen tilanne, että yrittäjillä on itse asiassa suojaosa saada työttömyysturvaa aina siihen reilun tonnin tuloihin asti, kun se suojaosan osuus muilla työttömillä on 300 euroa. Esittäisinkin jatkopohdittavaksi, että tässä tilanteessa, kun meillä tiedetään, että meillä on lyhytaikaiselle kausityövoimalle pikaisesti tarvetta tässä maassa ja sitä on hintsusti saatavilla mistään muualta kuin työttömistä työnhakijoista, niin samantasoinen suojaosan väliaikainen nosto voitaisiin tehdä myös palkkatyöstä työttömäksi työnhakijaksi jääneiden henkilöiden osalta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 35/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.